

Da Kingkingwa'e Ug-uggud

Tanudan Kalinga

Da Kingkingwa'e Ug-uggud

Fables

Tanudan Kalinga

SUMMER INSTITUTE OF LINGUISTICS, INC.
Translators 2002 Publishers

Preface

Da anna'e kingkingwa'e ug-uggud, niyiblu ta awad angigammuwan da kakkidakkol'e lamog da iyawe ye angam-ammattung ak ug-uggud. Nadagup'e ug-uggud da anna'e nigili, kad dakol'e anggappiyaantaku'tta tagu we nangng-uggud ya da nangigili kan dida.

Da anna'e ug-uggud amo pinabalun da Nelson Amangao, Mary Dunol, Ignacio Gayyaman, Teodoro B. Liago, Jr. ya ak Petra Pud-acan de kabasaanda. Da sana'e bungguy ummoyda gattok inuswila'd Manila de inon ni ug-uggud'e bumalu. Impakatda kaboolanda'e angila si bumaluwan ni ug-uggud ta siguradu we anggodong kabasaanda kan migiliyana'tte Minangali.

Namnamaonda'e maganasan da ambasa'tta anna'e ug-uggud.

Da anna kad'e iglatu si iblu, kingwan Teodoro B. Liago, Jr.

Da Kingkingwa'e Ug-uggud

Da Pituwe Ambubu_lun by Maximo Malanta	1
Da Asu kan da Ugsa by Maximo Malanta	6
Sa Todtoday da Lusu kan Luwang by Teodoro B Liago, Jr. . .	11
Sa Ak-abak da Ugsa kan Dagga by Ignacio Gayyaman	15

Da Pitu we Ambubulun

by

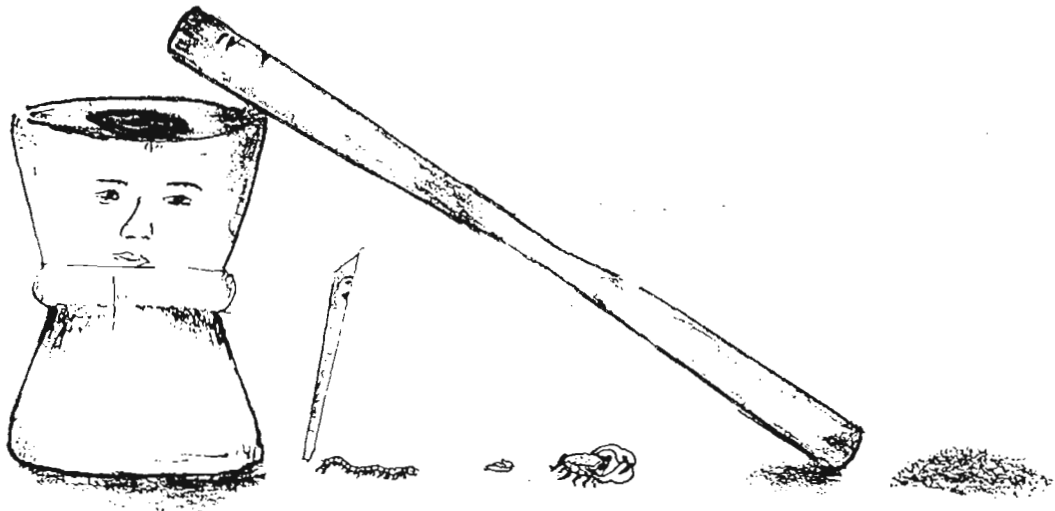
Maximo Malanta

Impalubos Nelson Amangao we makwa'e miyiblu

Inggaw pun kanu da pitu we ambubulun. Takon ay nu nankobokobotda, ambalu ambubunggoyanda. Da ngadanda kad ak Lusung, Al-u, Appugit, Agama, Gayyaman, Dapul, ya ak Elap.

Sin-algawan kad nammimitingda, wok kanan Lusung'e pangatda, "Intaku angayaw." Kanan Al-u, "Dinu intaku kayawon?" Pun'e sadi kanan Lusung, " Siya intaku kayawon da

andi ye simbalyan." Kanan os Gayyaman, "Intaku po, yakon
asitaku sumaa| nu mumasdom." Masdom kad, simsimmok
Elap'e naba|ba|u asida sumaa| nu masuyosuyop da tagu. Pun'e
sadi, kanana'e, "Naba|ba|u man asitaku sumaa| atte ili nu
masuyosuyop da tagu." Kanan Dapu|, "Siya kammaain! Ta adida
igammuwon ditaku."



Nasuyosuyop kad da tagu we ippun agon um-umsiyong,
asida ot sumaal atte ili. Kanan Lusung, "Unniyan ta
igammuwontaku da mipuwistuwantaku." Nangwa kad ak Dapul,
ummuna'e gumminga ok kanana, "Iyyak si dalpong." Kanan
Gayyaman, "Iyyak si usang." Kanan Agama, "Iyyak si
iddanuman." Kanan Appugit, "Iyyak si uluwan." Kanan Elap,
"Iyyak si bulinaw misukot." Kanan Lusung, "Iyyak si loksadan."
Pun kanan Al-u, "Iyyak misadag si saoban." Nakapustuda kad,
nampagpaginnokda'e angu-uway si angisaldan Appugit'e
inggaw atte budis'e uluwanda sadi ye simbalyan'e nasuyop.

Baagen lummikna kad de lalaki, lummikna pun nilelled ak
Appugit atte pungan. Nasungsung pun kanan ni asawana "Uhul

Ngai ambangtit?" Kanan ni la_laki'tte bubai, "Ilam ud ta awad nilelled ak appugit." Ilana pun tuwa anna'tte u_luwan. Kanan ni bubai "Inka apuyan da_lpong ta inka ba_ba_lan." Baagen ummana okyan'e angapuy atte da_lpong, nangatipu_lu'k Dapu_l, wok kanan, "Anakay, nabu_law atak!" Kanan ni bubai, "Inka da_l-upan atte iddanuman, anda_l-up okyan atte iddanuman, kinotban os ni Agama imana. Ipunasna okyan si gusugus kinotban ni Gayyaman. "Anaakayna! Ngai da anna'e ankotob?"

Kanan ni asawana, "Inka ipunas si bulinaw." Impunasna kad os si bulinaw inapliyan os Elap.

Pun'e sadi kanana, "Umawidtaku te annan nallunak da busu_l!" Lumogsad okyan, nilub-us atte Lusung ok pang-okon os

Al-u. Natoy pun kanan Lusung atta bu_lunna, "Intakun te nangal_ataku'k tagu." Lumanayugda'e sadi losan atte paway yok kanan Lusung, "Bu_lun, wadawadtaku pagay?" Kanan Al-u "On." Pun'e sadi, kanan Lusung, "Umawid_ataku te nangal_ataku'k tagu. Intakun ta daanda ditaku tun-udon."

Inggawda pun atte igid ni tawwang kanan Lusung, "Dumo_lmangtaku. Sika Appugit umuna ampisuk." Nampisuk kad, nabunas. Nipasani kad da Lusung ya da bu_lunda naaminda nanappak. Pun'e sadi, abus ak nabun-an da Gayyaman kan Agama. Dummo_lmangda kad ad domang kanan Gayyaman "Inkan po Agama nu dinu kaponom te iyyak os atte igawku we tuping." Pun'e sadi nansinada. Abusna.

Da Asu kan da Ugsa

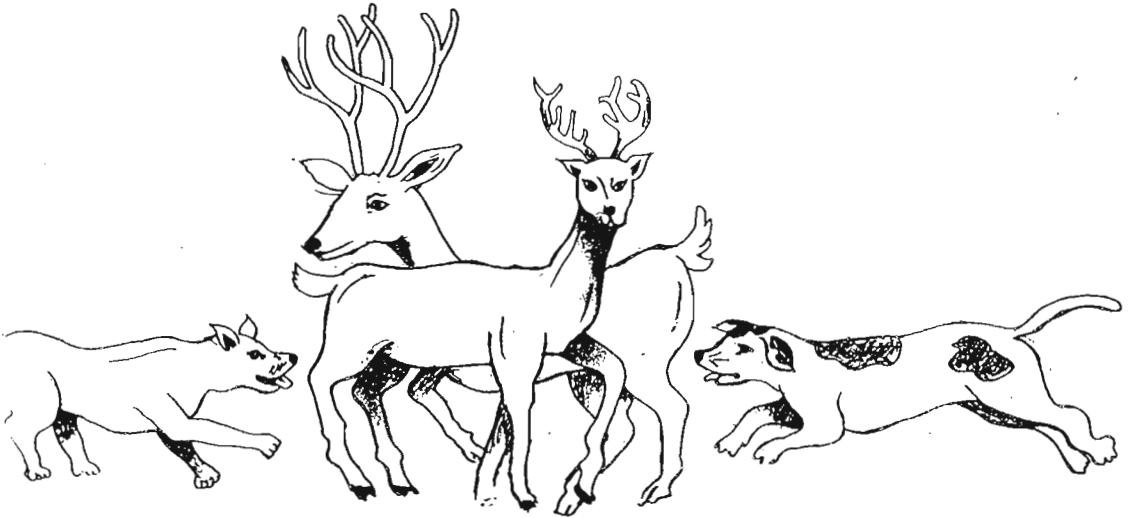
by

Maximo Malanta

Impalubos Nelson Amangao we makwa'e miyiblu

Sa awe kad ambubulun da asu ya da ugsa. Te adimpun da asu busulon da ugsa. Kad adipun os da ugsa makimut atta asu. Dagus da an-in-innangu si inalgaw. Angwa kad kanu pangat da ugsa kanana, "Na! Da abenge'nna! Adikayu pay maemes ta ligusontaku da ingan da asu. Te nu maemeskayu, dogdogonda man ditaku. Sadi pay abeng, adikayu pay maemes." Kanan da

abeng'e summongbat, "On, umadini maemes."



Nangwa kad kanu pangat da ugsa, kanana si pangat da asu, "Na! Do kad ay ta ligusonni da ingayu ta bumalukayu, te annat'e lawweng katollonganda." Kanan kanu da asu, "Dopo ta

bumalukani.” Kanan kanu ni ugsa’tta abengda, “Uni kad mampay ta maemeskayu te dogdogonda man ditaku.” Liguson kanu da ugsa da ingan da asu.

Pun’e sadi, nangwa kad kanu da ugsa, nansagungonda da ingan da asu atte atada. Yakon nangwa kad kanu da kiis naemesda. Pun ummagom da asu wok dogdogonda dida. Pun sadi lapuda’e nambubusu.

Nangwa kad kanu da ugsa nammimitingda. Pun’e sadi, kananda, “Intaku gay makapodon atta asu te nu aditaku ampopodon, dogdoganda man ditaku nu an-oodastaku.” Kananda, “On, intaku gay tuwa makabodong ta agayda’e anogdog kan ditaku.”

Mabigat pun kanu, ummoyda. Dummatongda kad,
kananda asu kan dida, "Ngai ayanyu?" Kanan kanu da ugsa,
"Inkani makapodon kan dikayu ta agayyu we anogdog kan
dikani." An-uugudda pun kanu we sadi. Nangwa kad da asu
kananda, "Makwa podontaku nu agayyu we angem-emes kan
dikani." Nagangputda kad'e nan-uugud, gumminga pangat da
ugsa, wok kanana'e "Naganggangput pay. Agayyu pay'e
anogdog kan dikani."

Baagen naemes kanu bos da kiis te adidapun
makaiyattom atta emesda'tte ilanda da ingan da asu we
nansagung atta atada. Nangwa kad da papangat da asu
kananda, "Bulun, lumibbattaku ta dogdogontaku dida."

Dogdogonda'e sadi dida ok umawidda si ginubat. Sana gapuna'e
inggana sinsadi ambubusu_lda te amod pagay sangan da asu'tta
ugsa. Pun'e sadi kanan ni pangat da ugsa, "llanyu kad, adikayu
kad okyan naemes adidapun ditaku dinogdog." Abusna.

Sa Todtoday da Lusu kan Luwang

by

Teodoro Liagao

Inggaw pun kanu'k luwang, amo-amod kanu nan-
uwawna te amod de init si sadi ye a_lgaw. Nasang-an kad
kanu'tte ippun indasana'k danum ak uminumana kan ambanna-
awana, nan-osog kanu'tte tawwang ok ummoy umminum.
Naabus kad kanu we umminum, tummokwa_j lusu. Kanan kanu ni
lusu'tte luwang, "Luwang, takon pay nu amod de kadako_lnu,
o_lgok pay sika si tottoddak?" Kanan kanu luwang'e
summongbat, "Ha! Ha! Ippos ay bainnu we angibaga kan sakon

si kaknat, te takon pay nu amis-anak kumiyang ya ummillongak, adikapun makasiplat kan sakon." Kanan kanu bos lusu, "Takon pay adika umillong amanguwak nu sika."

Insaladda kanu we sadi, wok nanoddak kad kanu'k luwang ta nidu-um ad Bagaw, kanana kanu, "Lusu, dimmanka gay nu?" Summongbat kanu osa'e lusu'tte ngatu, "Annaak si dayaom." Nanoddak os kanu luwang te dingngolna gingan Lusu si dayaona. Niduum kad os kanu luwang ad Laya, kanana kanu, "Lusu, dimmanka gay nu?" Gumminga bos kanu osan lusu si dayaon luwang, kane, "Kainamaka annaak si dayaom." Amo bummilog kanu luwang'e nanoddak! Dummatong pun kanu luwang si batugnad Babakkalan, kanana "Lusu, awadka?"

Gumminga bos kanu osa'e lusu si dayaon luwang. Anakay kanu ta amo bummilog'e nanoddak, dummatong pun kanu si batugna'd Pillan, kanana bos kanu, "Naktayka oppos ak adayu lusu." Nangwa kad os osa'e lusu si dingngolna, gumminga kanu bos si dayaon luwang, kan'e "Annaak kappos si daya'e ummuna." Anakay kanu ta amo-amod sangan ni luwang ok awwayna pay kanu paytuk atta batu kan da doppas, takon pay kanu anna'e umangi-angiw kan amod de nan-uwawna, iggana pay ye anoddak. Niduum pun si batugna'd Puyu, kanana kanu we naayo-ayong, "Lusu, makwa oppos umillongak'e anguway yan si dumakngam, te igammuk'e natetenanka'k adaddayuwan," dingngol pun os, kanu ni osan lusu si dayaon luwang kanana'e

nampokaw, "Luwang kainamaka gay'e ummillong annaak si
daya." Dingngo_l pun kanu luwang'e andi'k lusu'd daya,
impiddagusna gay kanu nampelad ok natoy. Nangwa kad da
tagu, nginadananda'k So_lot luwang sana'e lugar ad Puyu te sana
niso_lotan ni luwang'e natoy. Abusna.



Sa Ak-abak da Ugsa kan Dagga

by

Ignacio Gayyaman

Inggaw pun kanu'k Ugsa'e ngannonda siya kabilogan, ummoy atte tawwang'e batugna'd Sabangan. Indasana'k Dagga atte igid ni danum. Pun inimus Dagga kan siya kanan'e "Dinu ayam?" Pun'e sadi, kanan Ugsa "Iyyak ad Talin atte awa sisim'e iinumani ye ugsa." Kanan Dagga, "Do ud ta padasonta an-uk-una ta ilanta nu sika kabilogan?" Nangwa kad ak Ugsa kanana, "Ippay bainnu we maka-ak-abak kan sakon." "Piyanu awad ay makaabak kan sakon." Kanan Dagga, "Tuttuwa'e ambilogka

yakon adikapun makakwa'tte uma_l-a_lgaw'e tadda_lan. Sakon kad lamogku maanusan te adiyakpun maayong." Pun'e sadi kanan Ugsa kan siya, "Paman, padasonta pay. Yakon asika oppagay dumatong ak osan bu_lan te awwannatka'e anadda_lan." Pun'e sadi nallibbatda ok, ak Ugsa kad nan-uuyaana gay ak Dagga. Inggawda kad si da_lan, amo-amod de init. Nangwa kad ak Ugsa ummidung atte puun ni dako_l'e kayu wok baagen nasuyop.

Dummatong kad ak Dagga si puun ni kayu, anna'e an-ang-anggu_luk ak Ugsa. Pun nan-ag-aggakaw'e lummaus ta adin Ugsa giknaon. Pumangog pagay'e anadda_lan ingganak siya ummuna dummatong atte sisim.

Bummangon kad ak Ugsa, pinagatupana'e nanadda_lan, te

sa somsomokna kanana pun nu daampun lumaus ak Dagga.

Dummatong kad ak Ugsa'tte sisim, nataag atte indasana'k

Dagga'e ummuna. Kanan Dagga'e mayokyokyok, "Ha! Ha!

Inabakku! Piyanu sadi ya namanguka."



Pun'e sadi amod de bain Ugsa te sa igammuna abakona'k

Dagga. Sana ug-uggud da Ugsa kan Dagga'e nantottoday.